

تاثیر برنامه‌های آموزش خانواده بر تغییر گونه شناسی خانواده بر اساس

الگوی مدور ترکیبی سیستم‌های خانوادگی و زناشویی

ایران جلالی^۱، حسن احدی^{۲*} و علیرضا کیامنش^۲

تاریخ پذیرش: ۹۶/۴/۷

تاریخ دریافت: ۹۵/۱۱/۲۶

چکیده

از عوامل موثر در بروز ناسازگاری زناشویی یا خانوادگی که پیامدهایی مهم از جمله تربیت ضعیف، ناسازگاری فرزند، دل‌بستگی مشکل‌زا به والدین، افزایش احتمال ناسازگاری والد - فرزند؛ افزایش روز افزون تعارض‌های زناشویی و خطر بروز جدایی و اثر منفی بر سلامت روانی زوجین و فرزندان‌شان، عدم آموزش مناسب می‌باشد. این پژوهش با هدف تدوین بسته آموزش غنی‌سازی خانواده بر اساس الگوی مدور ترکیبی سیستم‌های خانوادگی و زناشویی و بررسی اثربخشی آن بر بهبود گونه‌های نا متوازن یا نا متعادل خانوادگی خواهد بود. در این پژوهش با طرح پیش‌آزمون-پس‌آزمون دو گروهی (شاهد-آزمون) از بین زوج‌های مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره در شهر بوشهر ۵۰ زوج داوطلب به صورت نمونه‌گیری هدفمند انتخاب و به تصادف به دو گروه آزمون و شاهد تقسیم شدند. گروه آزمون در ۲۴ جلسه ۹۰ دقیقه‌ای آموزش گروهی شرکت کردند و داده‌های پژوهش با استفاده از مقیاس ارزیابی انطباق‌پذیری و همبستگی خانواده‌السون گردآوری و با روش تحلیل کوواریانس تحلیل شدند. آموزش غنی‌سازی خانواده بر اساس رویکرد الگوی درود ترکیبی‌السون در گروه آزمون به نسبت گروه شاهد، تاثیر بیش‌تری برای کاهش تعارضات زناشویی داشته است ($p < 0/01$). همچنین، آزمون پیگیری نشان داد اثر این آموزش ماندگار بوده و بین میانگین‌های مراحل پس از آزمون و پیگیری تفاوت معنی‌داری مشاهده شد. نتایج این پژوهش تاثیر آموزش غنی‌سازی زندگی خانوادگی بر اساس رویکرد اولسون را در کاهش تعارضات زناشویی تایید می‌کند.

واژه‌های کلیدی: خانواده، تعارضات زناشویی، آموزش اولسون.

^۱ - دانشجوی دکتری روان‌شناسی عمومی واحد علوم و تحقیقات تهران، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

^۲ - گروه روان‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران، تهران، ایران.

*- نویسنده مسئول مقاله: drhahadi5@gmail.com

پیشگفتار

خانواده به عنوان عمده ترین نهاد اجتماعی و اولین نظام موثر بر نحوه رشد و چگونگی شکل‌گیری و جایگاه و عملکرد فرد می‌باشد. عوامل گوناگونی ممکن است تشویش و نگرانی را در خانواده دامن بزند. نهاد خانواده سیستم پویا و فعالی است که عناصر موجود در آن بر هم تاثیر متقابل دارند که گاهی این تعادل به هم می‌خورد. این تعادل عاملی مهم در تعارضات و اختلافات خانوادگی و زناشویی خواهد بود (خلیلی، عسکری، ۲۰۱۴). بسیاری از این ناسازگاری‌ها ریشه در سیستم‌های ناکارآمد در خانواده دارد. دیدگاه سیستم‌های خانواده بر این باور است که افراد از راه ارزیابی تعامل‌هایی که بین اعضای خانواده انجام می‌گیرد، بهتر می‌توان شناخت چرا که رشد و رفتار یک عضو خانواده به گونه جدایی‌ناپذیری با افراد دیگر خانواده ارتباط متقابل دارد (Carry, 1937, Yahya seyed mohammadi, 1385). یکی از مدل‌هایی که ریشه در رویکرد سیستم خانوادگی دارد، مدل نظری اولسون است. وی با در نظر گرفتن ۳ بعد محوری انطباق‌پذیری، استجمام و ارتباط، ۱۶ گونه خانواده را می‌سنجد و با عنوان مدل مدور ترکیبی نام‌گذاری نموده است. الگوی مدور ترکیبی سیستم‌های خانواده و زوجینی، تلاشی در راستای ارتباط بین تئوری، پژوهش و عمل می‌باشد. در مجموع اولسون براساس دو بعد انسجام و انطباق‌پذیری خانوادگی اقدام به شناسایی خانواده‌های متعادل از نامتعادل می‌کند و موثرترین وسیله برای ابعاد تعادل و کاهش تعارضات در خانواده‌های نامتعادل را در ارتقاء مهارت‌های ارتباطی میان اعضای خانواده معرفی می‌کند (Olson, 2011 by Jalali, 2017). با توجه به مشکلات خانوادگی و زناشویی، برنامه‌های درمانی و آموزشی متعددی برای بهسازی، پیشگیری و درمان مشکلات رفتاری، عاطفی و اجتماعی خانواده‌ها برمبنای رویکردهای گوناگون سیستمی، تدوین و اثربخشی آن‌ها در رضایت‌مندی خانواده‌ها نشان داده نشده است. برخورداری فرد از حمایت و مشورت دیگر اعضای خانواده در تصمیم‌گیری‌ها مقدار اضطراب را کاهش می‌دهد و کنترل را افزایش می‌دهد (Sadegh zade, samani, 2011). افخمی در پژوهش خود نشان داد که گروه درمانی مبنی بر آموزش غنی‌سازی ازدواج به روش اولسون می‌تواند روابط زناشویی را تقویت کند و در رضایت‌مندی موثر باشد (Afkhami, 2015). سامانی و رضویه در پژوهش‌های خود نشان دادند که جنسیت، همبستگی عاطفی و بعد فردیت، در استقلال عاطفی از موثرترین متغیرهای مرتبط به مقدار مشکلات عاطفی می‌باشد (samani, Razaviye, 2007). سماتانا دریافت که قدرت والدین و شیوه‌های فرزندپروری در مقدار و شدت تعارض موثر است (Smetana, by Jalali, 2013). جانسون (۲۰۱۲) به این نتیجه رسیدند که افزایش انطباق‌پذیری و انسجام بالای خانوادگی با کاهش تعارضات و درگیری در روابط با خانواده به گونه مثبت مرتبط است (Johson, 2012). الگوی اولیه خانواده درمانی سیستمی برگرفته از نظریه سیستمی عمومی

است. سنگ بنای تفکر سیستمی اولیه این بود که نشانه‌ها در خانواده، وظیفه تثبیت‌کنندگی نظام خانواده را دارند و این نشانه‌ها به عنوان مسایلی در تعاملات و ارتباطات بین اعضا در نظر گرفته می‌شود، نه به عنوان مسایلی درون اشخاص (Dallos, Draper, 2005). انطباق‌پذیری خانواده به مقدار تغییر در رهبری، نقش ارتباطات و قواعد و قوانین در روابط اشاره دارد که این مفاهیم شامل رهبری، سبک‌های مذاکره، قواعد و مقررات روابط و انطباق می‌باشد و همبستگی به طور خلاصه در این مدل توصیف‌کننده وجود وابستگی عاطفی در بین اعضای خانواده به کار برده شده که شامل: وابستگی میانی، محدوده‌ها، پیوستگی، دوستان و علائق می‌باشد.

در این الگو با توجه به دو بعد، سه گونه خانواده تعیین می‌شود:

- گونه نخست: خانواده متعادل و سالم که بین انسجام متصل و انسجام جدا شده قرار دارند.
- گونه دوم: خانواده نامتعادل و ناسالم که در حد نهایی و بعد انطباق‌پذیری همبستگی توصیف می‌شود.
- گونه سوم: خانواده‌های ما بین و مرزی که از لحاظ دو متغیر انطباق‌پذیری و همبستگی در حد میانی دو گونه خانواده متعادل و نامتعادل قرار می‌گیرند (Olson, 2011).

با توجه به ماهیت پیچیده روابط اعضای خانواده و تاثیر هیجان‌ها، نیاها، ترس و وابستگی‌ها، محدودیت‌ها، سبک‌های کلامی بر روابط اعضا، ضروری است که ملاحظات موثری برای کمک به خانواده‌ها ایفا شود. از این رو، برای درمان و حل مشکلات باید روش‌هایی را احیا کرد که در آن صمیمیت و سازگاری در رابطه افزایش یابد. این پژوهش در پی آن است تا با استفاده از منابع و پژوهش‌ها بر اساس نظریه موجود، تاثیر بسته آموزش مبتنی بر رویکرد اولسون را بر تغییر گونه‌شناسی خانواده از نامتعادل به سمت متعادل یا مرزی را نشان دهد.

روش کار: این پژوهش مداخله‌ای با استفاده از طرح گروههای آزمون و مشاهده با پیش آزمون - پس آزمون انجام شده است. هم‌چنین برای بررسی ماندگاری اثر درمان در گروه آزمون، مرحله پیگیری نیز قرار داده و نتایج آن با مرحله پس آزمون مورد مقایسه قرار گرفت. در این پژوهش، بسته آموزشی مبنی بر رویکرد اولسون، تدوین، بر گروه آزمون به مدت ۲۴ جلسه (۹۰ دقیقه‌ای) ارائه و اثر آن در مقایسه با گروه شاهد بر کاهش تعارضات خانوادگی سنجیده شد. جامعه آماری این پژوهش شامل تمام زوج‌های مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره در شهر بوشهر می‌باشند که به دلایل نارضایتی و بهبود رابطه زناشویی مراجعه کرده‌اند، از این میان ۵۰ زوج به صورت در دسترس انتخاب شدند. ملاک ورود به مطالعه شامل گذشت ۵ سال از زندگی مشترک، دست‌کم یک فرزند سن ۲۵ تا ۵۵ سال و سطح تحصیلات دست‌کم دیپلم بود.

ابزار پژوهش

الف- پرسش‌نامه تعارضات زناشویی^۱ (MCQ). این پرسش‌نامه به وسیله براتی و ثنایی (۱۳۸۳) تهیه و تنظیم شده است و هفت بعد از تعارضات زناشویی را می‌سنجد که عبارتند از: کاهش همکاری، کاهش رابطه جنسی، افزایش واکنش هیجانی، افزایش جلب حمایت فرزندان، افزایش رابطه فردی با خویشاوندان خود، کاهش رابطه خانوادگی با خویشاوندان همسر و دوستان و جدا کردن امور مالی از یکدیگر. این پرسش‌نامه ۴۲ سوالی است. نمره گذاری به روش لیکرت است. برای هر سوال پنج گزینه در نظر گرفته شده که به تناسب ۱ تا ۵ نمره به آن‌ها اختصاص داده شده است. ضریب آلفای کرونباخ برای کل مقیاس ۰/۷۱ و برای هفت خرده مقیاس آن از ۰/۶۰ تا ۰/۸۱ متغیر بوده است. نمره‌های پایین حاکی از تعارض طبیعی و نمره‌های بالاتر نشانه شدت تعارض است (Barati, Sanaee, 2005).

جدول ۱- جلسه‌ها آموزشی.

جلسه	موضوع	هدف	روش	تکلیف
اول، دوم و سوم	آشنایی اعضا با یکدیگر و ساختار جلسه‌ها و بررسی نیازهای افراد	<ul style="list-style-type: none"> ▪ معارفه گروه و اعضا با یکدیگر ▪ آشنایی با روش کار و ساختار جلسه‌ها 	جزوه ایفای نقش مربی و دستیار سخنرانی ایفای نقش زوجین	ارزیابی خود مطالعه جزوه
چهارم و پنجم و ششم	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ابهام زدایی ▪ مقابله با بحران ▪ آشنایی با چرخه‌های 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ یکپارچه کردن داده‌های پیشین ▪ نگاه به رابطه خود و اعضا 	جزوه سخنرانی پرسش و پاسخ تکالیف	<ul style="list-style-type: none"> ▪ مطالعه جزوه ▪ شناسایی بحران‌ها و چرخه‌های تعاملی

¹ Marital Conflict Questionnaire

	تعاملی	از زاویه جدید <ul style="list-style-type: none"> ▪ درک چگونگی تاثیر اعضای خانواده بر یکدیگر ▪ درک چگونگی یکی شدن رفتار زوجین برای ایجاد چرخه 	نگرانی رابطه
مطالعه جزوه بررسی شیوه‌های فرزند پروری و بررسی آگاهانه در مورد احساسات	جزوه سخنرانی بحث آزاد	شناسایی سبک‌های فرزند پروری شناسایی احساسات رویارویی با احساسات	هفتم و هشتم و نهم فرزند پروری و پیوندهای احساسی و عاطفی
مطالعه جزوه اختصاص دادن زمان برای به اشتراک گذاشتن شیوه‌های ارتباطی	جزوه سخنرانی ایفای نقش زوجین پرسش و پاسخ	درک مهارت‌های موثر در ارتباط	دهم، یازدهم، دوازدهم، سیزدهم و چهاردهم بررسی مهارت‌های ارتباطی
مطالعه جزوه کشف عواطف اصلی خود اعضا	جزوه تکالیف تعاملی پرسش و پاسخ	شناسایی واکنش‌های گذرا و عمق نسبت به احساسات	پانزده، شانزده و هفده گوش دادن به احساسات اصلی اعضا خانواده
مطالعه جزوه دادن رابطه و راهکارهایی برای اعضا	جزوه تکالیف تعاملی پرسش و پاسخ	مهارت‌های مقابله‌ای مهارت مقابله با شکست، افسردگی، تنهایی، اضطراب و خشم	هجده، نوزده، بیست مهارت‌های زندگی

تأثیر برنامه‌های آموزش خانواده بر تغییرگونه شناسی خانواده براساس...

سخنرانی				
مطالعه جزوه	سخنرانی	درک اهمیت رابطه	حفظ صمیمیت و در	بیست و
بیان نقاط ضعف	جزوه	جنسی	ارتقاء زندگی جنسی	بیست و
قوت رابطه جنسی بین	تکلیف	صحبت درباره مسایل		یک
همسران	ایفای نقش	جنسی		
ایفای نقش های تعاملی		پرسش و پاسخ	جمع بندی مطالب	بیست و
			جلسه‌ها گذشته	دو و
				بیست و
				سه
		برای آزمون پیگیری از شرکت کنندگان دعوت می‌شود.	تقدیر و تشکر	بیست و
				چهار

ب) بسته آموزشی توازن انسجام و انطباق پذیری خانواده براساس رویکرد السون: در این مطالعه بسته آموزشی غنی‌سازی زندگی زناشویی و خانوادگی به وسیله پژوهشگر تدوین شد. نظریه مبنایی که بسته براساس آن تنظیم شد نظریه سیستمی بود. ابتدا برای آشنایی با رویکرد سیستمی و خانواده درمانی و شناسایی مولفه‌های اصلی آن، کتاب‌های خانواده درمانی مفاهیم و روش‌ها و عوامل مشترک در زوج و خانواده‌های درمانی مطالعه شد. سپس با مطالعه کتاب آموزش غنی‌سازی زندگی زناشویی درباره انواع برنامه‌های آموزشی غنی‌سازی زندگی زناشویی و خانوادگی از قبیل پیشگیری و ارتقاء زوجین^۱ (PREP)(Olson,2011)، غنی‌سازی ازدواج^۲ (ME)(Olson,2011)، آموزش غنی‌سازی ازدواج^۳ TIME برای ازدواج بهتر^۴ (Larson,2004)، برنامه بهبود رابطه^۴ (RE)(Guerny,1977)، آماده سازی / غنی‌سازی اولسون و برنامه انجمن غنی‌سازی زوجین برای ازدواج^۵ (ACME)(Bowling,2005) داده‌هایی بدست آمد. پس از آن کتاب راهنمای بالینی برای کمک به والدینی که تازه پدر و مادر شده اند تهیه و مطالعه شد و سنجش‌های مربوط به مولفه‌های اصلی رویکرد اولسون انتخاب شد. پس از تایید مطالب گردآوری شده به وسیله اساتید، برنامه آموزشی غنی‌سازی زندگی زناشویی و خانوادگی براساس رویکرد سیستمی و مدل ترکیبی سیستم‌های خانوادگی تدوین شد. مجموع جلسه‌ها با توجه به جدول، ۲۴ جلسه ۹۰ دقیقه‌ای تعیین شد. این برنامه شامل مهارت‌ها و روش‌هایی می‌شود که براساس مدل ترکیبی اولسون و

^۱ - Prevention and Relationship Enhancement Program(PREP)

^۲ - Marriage Enrichment(ME)

^۳ - Training in Marriage Enrichment(TIME)

^۴ - Relationship Enhancement(RE)

^۵ - Association of Couples for Marriage Enrichment(ACME)

شناسایی مولفه‌های مربوط به آن طراحی و تدوین شده است. برنامه‌ای معطوف بر آموزش مهارت‌های ارتباطی موثر، فرزند پروری، شناسایی و تشخیص هیجان‌ها، افکار و رفتارهای زوجین، آموزش انواع هیجان‌ها و چگونگی شناسایی و درک آن در خود و همسر، آموزش مهارت‌های زندگی، انطباق و انسجام ارایه مطالبی در زمینه حفظ صمیمیت و احیای زندگی عاطفی و جنسی زوجین می‌باشد.

نتایج

داده‌های توصیفی مقدار تعارضات زناشویی در جدول ۲ به تفکیک پیش آزمون و پس آزمون در گروه‌های آزمون و گروه شاهد ارایه شده است.

جدول ۲- داده‌های توصیفی مقدار تعارضات زناشویی به تفکیک مرحله سنجش در گروه‌ها.

عوامل	شاخص آمدی	پیش آزمون	پس آزمون
گروه آزمون	تعداد	۵۰	۵۰
	میانگین	۷۶/۲۲	۵۸/۶۳
	انحراف استاندارد	۱۰/۲۱	۱۰/۱۱
گروه شاهد	تعداد	۵۰	۵۰
پس آزمون	میانگین	۵۸/۳۸	۵۶/۴۷
پیش آزمون	انحراف	۱۰/۴۴	۱۰/۵۳

همچنان که ملاحظه می‌شود میانگین گروه‌های آزمون در مرحله پس آزمون، نسبت به پیش آزمون کاهش نشان می‌دهد. براساس نتایج مندرج در جدول، می‌توان به این توصیف دست زد، آموزش غنی‌سازی براساس رویکرد اولسون نسبت به گروه شاهد باعث کاهش تعارضات زناشویی شده است.

جدول ۳- آزمون تحلیل واریانس برای بررسی یکسانی ضرایب رگرسیون.

متغیرها	SS	df	F	Sig
	۱۳/۲۳	۱	۱/۳۹	۰/۵

همان گونه که نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد با توجه به ضرایب F محاسبه شده برای تعامل گروه و پیش آزمون معنادار نمی‌باشد ($P > 0/05$) در نتیجه تفاوتی معنادار میان ضرایب رگرسیون بین متغیرهای وابسته و همپراس در دو گروه مشاهده نمی‌شود و ضرایب رگرسیون در گروه‌های آزمون و شاهد برقرار است. با توجه به مجموع پیش فرض های مطرح شده مشاهده می‌گردد که داده‌های

تأثیر برنامه‌های آموزش خانواده بر تغییرگونه شناسی خانواده براساس...

این پژوهش قابلیت ورود به تحلیل کوواریانس تک متغیری را دارا می‌باشند و می‌توان تفاوت‌های دو گروه را در متغیر وابسته مورد بررسی قرار داد.

جدول ۴- آزمون تحلیل کوواریانس.

متغیرها	SS	df	sig	اندازه انتر	توان آزمون
پیش آزمون	۱۲۴۱/۰۸	۱	۰/۰۰۱	۰/۴۱	۰/۹۸
گروه	۲۴۱۳/۵۱	۱	۰/۰۰۱	۰/۵۷	۰/۹۹
خطا	۱۸۰۱/۱۳	۹۷			
کل	۵۴۵۵/۷۲	۹۹			

نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد، با حذف تأثیر متغیر پیش آزمون و با توجه به ضریب F محاسبه شده، مشاهده می‌شود که بین میانگین‌های تعدیل شده نمرات تعارضات زناشویی شرکت کنندگان بر حسب عضویت گروهی آزمون شاهد در مرحله پس آزمون تفاوت معناداری مشاهده می‌شود ($P < 0/05$). بنابراین، با توجه به میانگین‌های اصلاح شده در نمودار و نتایج جدول نتیجه گرفته می‌شود که فرض صفر رد شده و آموزش غنی‌سازی براساس رویکرد اولسون در شرکت کنندگان گروه آزمایشی به نسبت گروه کنترل تأثیر بیش‌تری برای کاهش تعارضات زناشویی داشته است. مقدار این تأثیر معنادار بودن عملی $0/57$ بوده است، یعنی 57 درصد کل واریانس با تفاوت‌های فردی کاهش تعارضات زناشویی مربوط به آموزش غنی‌سازی براساس رویکرد اولسون بوده است. افزون بر این، توان بالای آزمون آماری در این پژوهش بیانگر این نکته است که با احتمال 99 درصد فرض صفر به درستی رد شده است. بمنظور بررسی ماندگاری اثر آموزشی غنی‌سازی براساس رویکرد اولسون در گروه آزمایش در مرحله پیگیری از آزمون تی همبسته استفاده شد.

جدول ۵- مقایسه میانگین‌های مراحل پس آزمون و پیگیری گروه آزمون.

مقیاس	میانگین پس آزمون	میانگین پیگیری	تفاوت میانگین‌ها	df	t	sig
تعارضات زناشویی	۷۳/۴۲	۷۴/۳۱	۱/۱۱	۴۹	۰/۱۸	۰/۸۲

همان گونه که نتایج جدول نشان می‌دهد با توجه به این که سطح معناداری بدست آمده بزرگ‌تر از $0/05$ می‌باشد، پس با $0/95$ اطمینان اثر آموزش غنی‌سازی زندگی زناشویی براساس رویکرد اولسون ماندگار بوده است و بین میانگین‌های مراحل پس آزمون و پیگیری تفاوتی معنادار مشاهده نمی‌شود.

بحث

اهمیت سلامت در حیطه‌های گوناگون عملکرد خانواده و ایجاد روابطی ایمن و سالم میان زوجین و فرزندان در تقویت فضای عاطفی و نیز توافق و تفاهم بین طرفین مبادله، تا جایی است که موجبات تضمین روابط زناشویی و ثبات پایه‌های خانواده را فراهم می‌آورد. در این راستا خانواده درمان‌گران مدل‌های گوناگون درمانی را برای درمان خانواده‌های نامتعادل و مرزی معرفی کرده‌اند که یکی از کاربردی‌ترین رویکردها، رویکرد سیستمی و مدل ترکیبی اولسون است. در رویکرد ترکیبی اولسون فرض می‌شود، تعارض و عدم تعادل در زندگی زناشویی زمانی روی می‌دهد که اعضای خانواده از انسجام و انطباق فاصله گرفته و رویکردهای ارتباطی ضعیف و نادرستی را به کار بسته باشند. با توجه به نقش عمده ارتباط و شیوه‌های آن در این مدل، این درمان به نقش مهم ارتباط در سازماندهی الگوهای تعاملی و تجارب مشخص کلیدی در روابط، کاهش تعارضات و انطباق و انسجام اعضای خانواده اشاره داشته و ارتباطات را عامل تغییر در نظر می‌گیرد (Olson, 2011). با توجه به نقش برجسته شیوه‌های برقراری ازدواج در سازگاری اعضای خانواده، تا کنون برنامه آموزشی مبتنی بر رویکرد مدل مدور ترکیبی اولسون با تاکید بر اجرای ارتباط تدوین نشده است، همچنین، اثربخشی آموزش برنامه غنی‌سازی براساس این رویکرد بر ابعاد گوناگون زندگی زناشویی و تعارضات ما بین آن‌ها مورد مطالعه قرار نگرفته است. لذا این مطالعه در پی تدوین بسته آموزشی مبتنی بر رویکرد مدل و مدور ترکیبی و بررسی تاثیر آن بر تعارضات زناشویی در نمونه‌ای از خانواده‌های شهر بوشهر است. یافته‌های پژوهش بیانگر معنادار بودن اثربخشی آموزش غنی‌سازی براساس رویکرد اولسون بر کاهش تعارضات زناشویی بود- به بیان دیگر، بسته آموزشی - مداخله‌ای بر کاهش تعارضات زناشویی تاثیردار دارد و این روند در مرحله پیگیری ادامه داشته است. نتایج پژوهش با یافته‌های پژوهشی مربوط به اثر بخشی درمان سیستمی هم سو و مطابقت دارد. گاتمن، کوآن خاطر نشان کردند که لحن ابراز هیجان بین زوجین بسیار مهم‌تر از محتوای مطالبات و توانایی حل تعارضات می‌باشد (Gottman, Coun, 1998). از نظر آن‌ها عامل ناسازگاری زناشویی مقدار خشم ابراز شده و یا تعداد تعارضات نیست بلکه تغییر کردن و فاصله گیری دفاعی است که باعث بروز آشفتگی زناشویی می‌شود. کلی و کلنی در پژوهش خود نشان دادند که زوج‌هایی که از تعارضات کم‌تری برخوردارند، بیش‌تر از عبارات محبت آمیز، تاکید کننده و حمایت کننده استفاده می‌کنند (Kelly, Conely, 1987). همچنین، هاوز و همکاران در پژوهش‌های خود نشان دادند زوج‌هایی که توانایی درک و پذیرش افکار و احساسات یکدیگر را داشته باشند، در زندگی زناشویی سازگارترند (Haws, 1998). همچنین، نقیبایی (۱۳۹۲) نشان داد که درمان وجودگرایی با مدل اولسون موجب افزایش رضایت مندی و بهبود کارکرد خانواده شده

است (Naghbaee, 1392). شیخی کوهسار (۱۳۹۰) نشان داد که آموزش غنی‌سازی ازدواج براساس مدل ترکیبی اولسون موجب ارتقاء آگاهی از انتظارات، بهبود باورهای ارتباطی و افزایش رضایت زناشویی می‌شود (Sheikhi kuhsar, 1390). با توجه به این‌که برنامه آموزشی غنی‌سازی در این پژوهش با در نظر گرفتن مولفه‌های اصلی رویکرد اولسون و با محدودیت عواملی همچون احساسات و هیجان‌ها، مهارت‌های ارتباطی فرزند پروری، چرخه‌های نگهداری رابطه تدوین شده بود، می‌تواند در مورد نتایج بدست آمده از این فرضیه این‌گونه استدلال کرد که بسته آموزشی براساس رویکرد اولسون با تاثیر بر چگونگی برقراری ارتباط موثر، آشنا شدن با چرخه‌های تعاملی خود، شناسایی احساسات و هیجان‌ها، شیوه‌های فرزندپروری موجب کاهش تعارضات زناشویی شده است. همان‌گونه که از نتیجه مقایسه نمره‌های دو گروه شاهد و آزمون پیداست، گروه آزمون پس از دریافت تدبیر آزمایشی مورد استفاده در این پژوهش، تعارضات کم‌تری را درپس آزمون در مقایسه با گروه شاهد گزارش داده اند. افزون بر تایید اثربخشی آموزش غنی‌سازی مبتنی بر رویکرد اولسون در این مطالعه، محتوای برنامه مورد استفاده نیز از دیگر دستاوردهای این پژوهش می‌باشد. در واقع، این مطالعه کفایت برنامه آموزشی مورد استفاده را برای بکارگیری در برنامه‌های آموزشی خانواده مورد تایید قرار می‌دهد. بنابراین، از این پژوهش می‌توان به این نتیجه رسید که آموزش مبتنی بر رویکرد اولسون با تاکید بر کشف و شناخت سبک تعاملی و جایگزینی ادراک جدید از سبک ارتباطی زوجین موجب کاهش تعارضات زناشویی شده است.

نتیجه گیری

نتایج این پژوهش، تاثیر آموزش غنی‌سازی زندگی زناشویی و خانوادگی را براساس رویکرد اولسون در کاهش تعارضات زوجین، مورد تایید قرار می‌دهد. پیگیری زوجین نشان داد که تاثیرات استفاده از آموزش مورد استفاده می‌تواند در طول زمان پایدار باشد.

References

- Afkhami , K. (2015). The effect of group Therapy on Olson's marriage enrichment instruction on raising positive emotion. Dissertation. Ferdosi University of Mashhad: Faculty of Psychology and Educational Sciences
- Bowling, T, Hill, C, & Jencius, M. (2005). An overview of marriage enrichment. The family journal. Vo. 13No. 1, 87-94.
- Carry, J. (1937). Theory, applied consultation and psychotherapy, Translated by Yahya seyed Mohammadi, 1385, Arasbaran publication.
- Dallos, R., & Draper, R. (2005). An introduction to family therapy (2nd edn). Maidenhead: Mc Graw- Hill/open university press.

- Douglas, H. Sprencl. Sh. & Duce, D. (1968). Common factors in couple and family Therapy, Translated by Mojtaba Daleer, Farzaneh Resaneh, 1394, Arjmand publication.
- Ghasemi Moghadam, K. Bahmani B. & Askari, A. (2014). The effect of conjugal enrichment by group instrument by group instruction Colson method with raising sating satisfaction married women. Clinical – psychology,, 10-1, (n) 2.
- Gotman, J.M., Coun, J. Carrerss, & Swanson, C. (1998). predicting marital happiness and stability from newlywed interactions J Marr from; 60: 5-22.
- Guerney, G. R. (1977). Should teachers treat illiteracy,dysmathematiccs Canadian journalof counseling and psychology.
- Halford, W.K. petch, J. & Creedy, D. (2015). clinical guide to helping new paents. New York: springer.
- Haws, W.A. Mallin ckrodt, B. (1998). Separation-individuation from family of origin and marital adjustment of recently married couples. Am J from the; 26(4); 293-307.
- Jalali, .Sarvghad, S. (2013).The relationship between family process and content , and cognitive schema. Journal of psychological Methodes and Models. Year۲ .Number ۷ .
- Jalali , I. Ahadi, H. & Kiamanesh, A.R. (2017). The effect of families instruction programs on familieschanges according to cobinned circular modes of conjugal and families system. Journal of psychological Methodes and Models. Year7 .Number 24 .
- Johnson, S. (1981). Education, marital enrichment.3 ed,Tehran:Danzheh,2009.
- Kelly EL, Conely J. Personality and compatability: A perspective analysis of marital satisfaction. J pers soc psychol; 52: 27-40.
- Larson, J. (2004). Innovation in marriage education: Introduction and challenges.Family Relations, 53,421-424.
- Michal. P. Nichols. (1945). Family Therapy concepts and methods, Translated by Mohsen Dehghani, 1387, Danjeh publication.
- Mojtaba Daleer, Farzane Resane, (1394). Arjmand publication.
- Naghibae, M. (2014). The effect of positive couple therapy and existentional approach combination by Olson model on conjugal pleasant and women family function. Thesis. Ministry of science, research and technology. Welfare and rehabilitation Science University. Rehabilitation science college. 1392. MA.
- Olson, D.H. (2011). FACES IV and the circumplex model: validation study. Journal of marital and family Thetapy, 37, 1, 64-80.
- Olya N. [Education, martial enrichment]. 3rd ed. Tehran: Danjeh; 2009 (Persian).

- Sadegh zade, M. & Samani, F. (2011). Provident Stres, Agitation and depression on family process and content. . Journal of psychological Methodes and Models. Year 1. Number 2 .
- Samani, S. & Razavie, A. (2007). The effect of family integration and emotional independence with emotional problems. Research qualiterly in psychological health, first course, first issue, page 12-34.
- Sanaee, B. & Baratee, T. (2005). Marital Conflict Questionnaire. Besat Paplication.
- Sheikhi Kuhsar. (2012). The effect Olson's marriage enrichment instruction on raising awareness of expectations, communicational believes improvement and raising conjugal pleasnt who apply to welfare organization of Gonbad Kavaous. Thesis. Ministry of science, research and technology- Mashhad Ferows; university. 1390-MA.